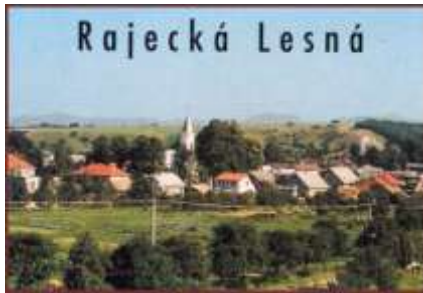

1. Rajecká Lesná

Poloha :

Rajecká Lesná je malá obec s 1350 obyvateľmi, ležiaca v údolí vrchov Malej Fatry asi 5 km juhovýchodne od mesta Rajec v okrese Žilina (do roku 1948 Frivald, čo svedčí o nemeckých usadlíkoch). Názov obce je odvodený od nemeckých slov frei = voľný, slobodný a der Wald = les, hora, to znamená voľný les. Toto vyjadruje aj nedatovaná pečať, na ktorej je hustá skupina stromov, po vonkajšom okraji je nápis SIGIL P (oessionis) FRIVALD, čo v latinskom preklade znamená PEČAŤ OBCE FRIVALD. Teda pôvodnými obyvateľmi boli nemeckí vystaľovalci, čo dokazujú pôvodné priezviská ako Gruspal, Richtrandris, Wenczel, Hozieck, Amrich, Mocz, a taktiež názvy najbližších hôr a kopcov: Hepnár, Weidnár, Honzeback, Greisgrund.

História obce:

Nález keltských mincí je z doby laténskej. Ako Frivald sa spomína už v roku 1413, keď sedmohradský vojvoda Ctibor, hlavný župan v trenčianskej, bystrickej a žilinskej župe udelil listinou zo dňa 22. októbra 1413 Michalovi Walachovi za verné služby dedičné, richtárstvo vo Frivalde. Listina sa zachovala v súbore písomností rodiny Frivaldských.

Tento súbor je z rokov 1413-1832 a obsahuje okrem spomínanej listiny viaceré doklady, rodokmeň Frivaldských a po slovensky písané pergamenové listiny, vydané mestom Rajec v roku 1533 a 1586, vzťahujúce sa na Frivald. Podľa tohto možno usudzovať, že obec Frivald mohla vzniknúť v 13. – 14. storočí. Obec patrila lietavskému panstvu.

Už v 14. stor. tu stála kaplnka, neskôr kostol zasvätený Panne Márii, Kráľovnej anjelov. Od 15. stor. sa Rajecká Lesná stala pútnickým miestom. Z kostola sa do dnešných dní zachovalo Presbytérium, ktoré má nesporne najväčšiu historickú hodnotu v obci. V rokoch 1864 - 1866 bol postavený nový kostol zasvätený Narodeniu Panny Márie. Medzi pamätihodnosti patrí aj kaplnka sv. Jána Nepomuckého z 2. pol. 18. stor.

Ďalšou dominantou obce je Kalvária, postavená nad obcou v rokoch 1920 - 1921. Kalváriu tvorí 14 kaplniek a na samom vrchu je kostolík Nanebovstúpenia Pána. Neďaleko pod kalváriou je kaplnka Lurdskej Panny Márie s prameňom vody. Poniže Frivaldu je samostatná osada, zvaná Trstená, so 60-70

obyvateľmi, ktorá bola až do roku 1900 obcou. Zanikla administratívnym pripojením k Frivaldu.

Významné stavby a pamätihodnosti:

Najväčšou súčasnou dominantou obce je Slovenský betlehem. Vytvoril ho majster Jozef Pekara, ktorý začal na tomto diele pracovať v roku 1980. Rezbár Jozef Pekara sa narodil 15.6.1920 v Borskom Petre, býval v osade Šuja pri Rajci a neskôr v Rajeckých Tepliciach, kde 5.1.2005 zomrel. Výber profesie nebol náhodný. Vzťah k drevu a práci s ním mal Jozef Pekara už od detstva. Neboli to však len okolité lesy a rezbársky silný región, ktoré nasmerovali profesijnú cestu tejto výraznej osobnosti. Jeho otec bol debnár a aj starší brat Ján pracoval ako rezbár. Sám začal používať dláta ako desaťročný. Do učenia sa dostal k vychýrenému rezbárskemu

majstrovi Jozefovi Brieštenskému (*1879-†1956). Pod jeho vedením získal nielen potrebnú zručnosť, ale aj rozvinutie schopností kreatívneho prístupu k tvorbe. Vďaka tomuto sa stal Jozef Pekara návrhárom v ľudovomeleckom družstve REZBÁR v Rajci nad Rajčiankou, kde pracoval od roku 1950. Po odchode na dôchodok si majster plní dávnu túžbu urobiť „niečo veľké“. Malo to byť dielo, kde budú sústredené všetky doterajšie skúsenosti, ktoré bude jedinečné, reprezentatívne - SLOVENSKÉ. Majster sa v roku 1980 púšťa

do výroby diela, ktoré je odkazom veriaceho človeka, obdivovateľa krás Slovenska, rezbára a konštruktéra. Začal sa rodiť Slovenský betlehem. Vznikol pätnásť rokov a je umiestnený v Dome Božieho milosrdenstva (používa sa však aj pomenovanie Dom Božieho narodenia) v Rajeckej Lesnej, kde je dielo inštalované. Nádherná expozícia nezobrazuje iba Kristovo narodenie, ale aj dejiny slovenského národa. Betlehem je zapracovaný do scenérie najvýznamnejších slovenských pamiatok, je tu stvárnený bežný život aj pracovné činnosti slovenského ľudu v minulosti. Scéna Božieho narodenia sa nachádza uprostred diela a je začlenená do obce Rajecká Lesná. Okolo nej sú zastúpené všetky slovenské regióny svojimi najznámejšími miestami a pamiatkami.

Hrady Devín, Bratislava, Trenčín, Orava, katedrály v Nitre, Trnave, Spišskej Kapitule, Košiciach a ďalšie. V pozadí sa týči Kriváň, jeden z tatranských štítov, ktorý je symbolom slovenskej krajiny.

Celé dielo je 8,5 m dlhé, 2,5 m široké a 3 m vysoké. Spolu je tu rozmiestnených cca 300 postáv, z ktorých sa polovica pohybuje.

Slávnostné verejné otvorenie sa uskutočnilo 26. novembra 1995, kedy bola sprístupnená prvá časť - oblasť Stredoslovenského kraja, pričom v nasledujúcich dvoch rokoch sa dielo skompletizovalo doplnením Západoslovenského a Východoslovenského kraja.

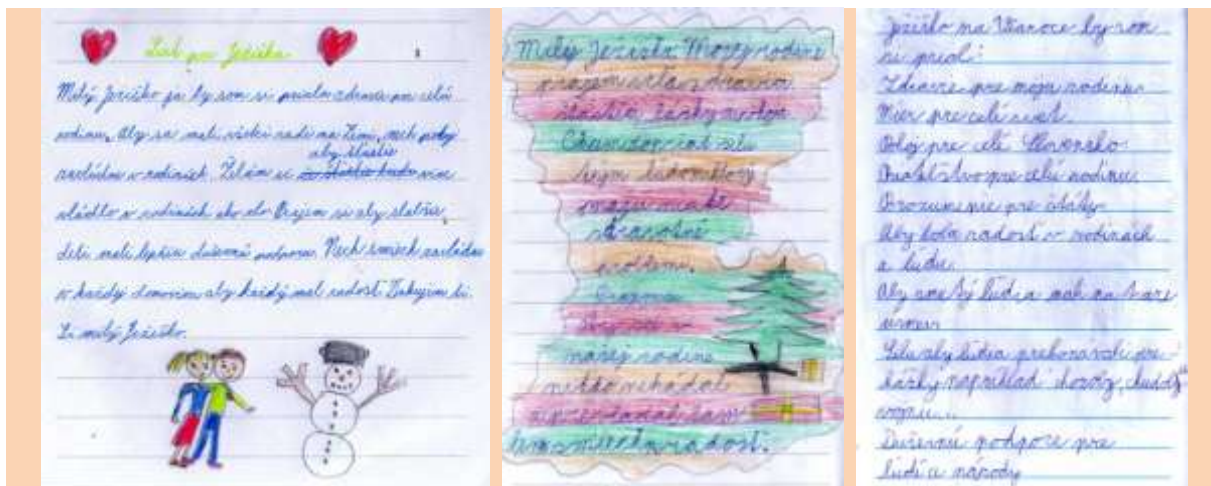
Súčasťou budovy Slovenského Betlehemu je Galéria na prvom poschodí, kde sú vystavené drevorezby významných rajeckých rezbárov, ako Brieštenský, Veselý, Bača.

Obec Rajecká Lesná je aj domovom „Vianočnej pošty“. Už viac ako 10 rokov posielajú deti i dospelí na adresu 999 99 Ježiško svoje vianočné prania. Tento rok sme sa k nim pridali aj my:

Vidieť Rajecký betlehem na vlastné oči sme mali možnosť v druhom ročníku, keď sme sa v ňom zastavili pri návrate z Bábkového divadla v Žiline. Aby sme si pripomenuli jeho nevšednú krásu, pokúsili sme sa ho namaľovať. Prostredníctvom našich kresieb sa k nám opäť vrátilo čaro, ktoré si každý človek po zhladnutí tohto majstrovského diela odnáša vo svojom srdci.

Keďže nemáme také zručné ruky ako mal majster Pekara a ani potrebné rezbárske nástroje, nedokážeme našim postavám v betleheme „vdýchnuť život“. Ako živé sa totiž jeho postavičky naozaj správajú. Pozorní návštevníci si určite všimnú ľudovú kapelu, v ktorej huslisti hrajú oveľa rýchlejšie ako harmonikár, lebo ťahanie mečov si vyžaduje aj určitú silu. Deti nepochybne zaujme pes, ktorý ťahá za nohavice chlapca ležúceho na strom. Domácim majstrom zas neuniknú pohyby drevorubačov kľáčiacich pri pílení dreva.

Aby sa aj naše figúrky aspoň na chvíľu pohybovali, vytvorili sme si v triede „živý betlehem“:

Aby náš návrat do minulosti bol ešte dokonalejší, vrátili sme sa k tradícii podomového vinšovania, ktoré bolo spojené najmä s vianočnými sviatkami:

- [TRAJA KRÁLI / koledovanie /](#)

Zdroje:

<http://www.rajeckalesna.info/>

<http://portal.gov.sk/Portal/sk/Default.aspx?CatID=109&cityID=517925>

<http://frivald.host.sk/frivaldobec.html>

<http://www.muzeum.sk/default.php?obj=pamiatka&ix=sbrj>

<http://www.muzeum.sk/default.php?obj=pamiatka&ix=sbrj>

